

Tudestg ed englais en Romandia

Progress a scola sper cuntradiziuns en il mintgadi

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La scola rumantscha pretenda adina dapli instrucziun da linguatgs. Sper rumantsch e tudestg dat'la anc englais, na be empè da franzos, mabain era pli baud; lez rom nov è pli grev, cunzunt areguard la sintaxa germana da l'englais.** Ma era la scola romanda pretenda dapli: Ella instruescha tudestg ed englais, pia dus linguatgs germans, gia sin stgalim primar. Il tudestg n'è per regla betg uschè preschent en il mintgadi romand sco tar nus; excepziuns èn s'enclegia vischnancas bilinguas da maiortad tudestga sco Bienna e Murten. Ma la vita professunala fa endament dapertut la realitad sociolinguistica confederala. En Svizra vivan 63,7% persunas germanofonas e mo 20,4% francofonas; igl è cler che tgi che vul far part da la vita sociala cuminaivla sto enconuscher il linguatg da la maiortad. Il «Sprachspiegel», revista da l'Uniun svizra per il linguatg tudestg, rapporta en ses davos numer (1) davart l'augment da l'estrucziun tudestga en tschintg chantuns da maiortad romanda e da la bilinguitad en scolinas da Bienna. A medem temp, en il magazin «L'Hebdo» dals 19 d'avust 2010, beffegia il renumà schurnalist Jacques Pilet la mania da l'englais en la Svizra francofona. Tut quai demussa ina schientscha adina pli clera da las sfidas.

Dapli instrucziun en in auter linguatg svizzer

Il «Sprachspiegel» punctuescha: «Perscrutaders da l'Universitad da Genevra han erui il niz da la plurilinguitad. Ina persuna romanda che sa fitg bain tudestg gudogna 23% dapli ch'in(a) collega che plaيدا mo franzos. Tgi che po sa far chapir per tudestg tar sia lavur gudogna tuttina 12% dapli» (p. 126). Lura la promoziun dal tudestg e da la bilinguitad en las scolas da differents chantuns: «Quel da Neuchâtel ha stimulà sias vischnancas da metter ad ir clas-

La scola romanda instruescha tudestg ed englais, pia dus linguatgs germans, gia sin stgalim primar.

KEYSTONE

sas bilinguas en las scolinas sin basa voluntaria davent da l'onn da scola 2011–2012 (...). Il resun general è stà positiv; il schef dal departament d'educaziun quinta cun 5–10 scolinas bilinguas. Tenor la nova lescha da scola friburgaisa, revedida tuttafatg, (...) duain tuttas scolas secundaras manar classas bilinguas, e quai il pli baud davent da 2012. Sin stgalim gimnasial datti gia classas bilinguas; adina dapli (ussa 15%) fan ina matura bilingua. Ins prevesa plinavant da realisar sequenzas d'estrucziun en l'autra lingua chantunala, e quai gia davent da la scolina. En quest regard èn ins lunsch ordavant en plis lieus dal Valais. Las scolas fundamentalas da Sierre, Sion e Monthey han classas bilinguas dapi enturn 1995. Ina da tschintg persunas che

frequentan ils gimnasis vallesans sa prepara per la matura bilingua. En quest regard èn ils chantuns Vad e Genevra pli modests. Il Departament d'estrucziun vadais ha tuttina l'intenziun da revalitar il tudestg ad in rom cumplet davent da la terza classa primara; il departament genevrin correspondent planisescha d'auzar la dotaziun dal tudestg da duas a trais uras emnilas en la 5avla e 6avla classa primara» (pp. 125–126). Bienna, la pli gronda citad bilingua svizra (49 353 olmas), progredescha blier pli svel: «En quatter classas da l'emprim onn da scolina instrueschan las mussardas per franzos e tudestg, mintgamai durant ina mesadad da l'emna. Quest experiment cun 80 uffants va segir entfin a la conclusiun da la segunda classa

primara; lura preves'ins d'al manar vinavant l'entira durada da la scola obligatoria. Ils geniturs s'interessan talmain per l'estrucziun bilingua che l'Uffizi communal da scolina n'ha betg pudì resguardar tuttas annunzias» (p. 125). Il «Sprachspiegel» 4/2010 na scriva nagut, ni dals trais districts francofons bernais, ni dal chantun Giura; ma la Scola auta pedagogica dal Grischun, durant sia dieta «Instruir ed emprender pluriling – co vai vinavant?» (2) arranscha in seminar entitulà: «Il chantun Giura e ses spiert da pionier per l'estrucziun tudestga tempriva» (gievgia, ils 16 da settember 2010, 09.15–11.35). L'occurrenza vegn manada da Nathalie Charpié (Servetsch chantunala da l'estrucziun, Delémont/JU).

Pultrunezza ed arroganza

En Romandia derasan pia bieras scolas e scolinas enconuschienschas passivas ed activas da tudestg. Quai è ina differenza dapli cun la Savoia e Franche-Comté limitofas. Ils linguatgs esters ch'ins emprenda dapli en Frantscha èn l'englais ed il spagnol; tiers vegn l'arab pervi da las migraziuns dals davos decennis. En fatscha a lez trais linguatgs mundials, tuts trais, sco il franzos, uffizials tar l'ONU, occupa il tudestg in plaz blier pli modest; el vala sco lingua vaira greva che mo in'elita sappia duvrar. L'amicizia tranter Frantscha e Germania dechant'ins cunzunt per englais. Quai emblid'ins savens en Svizra. En «L'Hebdo» dals 19 d'avust entitulescha Pilet sia contribuziun critica: «L'anglais oreiller de paresse» («L'englais sco plimatsch da pultrunezza», p. 53). El rapporta d'in Franzos che vala sco spezialist da la bilinguitad, docent a l'Universitad da Neuchâtel, pia a var 9 km dal district bernais d'Erlach. Tudestg na sa lez professor simplamain betg: «Lez n'hai mai basegnà». Tut sias lavurs publitgescha'l mo per englais. Pilet commentescha: «Quest linguist exista grazia als pajataglias dal [chantun] Neuchâtel». L'autur ristga in'ipotesa: «Il diever generalisà da l'englais en tscherts secturs economic ed universitaris mascra simplamain ina furma da cumadaivladad u, anc pli nau-scha, da spretsch areguard ils indigens». Pilet demascha ina cuntradiziun: «La lavunza serba che na sa nagin da noss linguatgs vala sco ordvart tuppia. Ma las elegantas consortas d'employads da Nestlé u Medtronic (...) entran en ina stizun, na din gnanca 'bonjour' e sforzan si l'englais, da l'entschatta ennà, sco mez evident da comunicaziun.» Globalisaziun na munta betg adina manieras u resguard.

1. Chronik, en: «Sprachspiegel» 4/2010, pp. 125–126. Adressa: Schweizerischer Verein für die deutsche Sprache, Neuenbrunnstr. 50, 8050 Turitg.
2. Adressa: Scalärastr. 17, 7000 Cuir. Infurmi-ziuns: www.Instruir-ed-emprender-pluriling.ch